

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

توافق ریاض

و تهدیدات احتمالی آن برای جنبش انصارالله

و

کشور و مردم یمن

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مرجان شریف‌زاده

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	☐ نکات برجسته
۱.....	☐ محورهای اصلی پژوهش
۱.....	☐ مقدمه
۲.....	☐ چرا برخی توافق ریاض را مفید، اجرایی یا موفق می‌دانند؟
۳.....	☐ توافقنامه ریاض و جنبش انصارالله
۳.....	الف- تهدیدات احتمالی توافقنامه ریاض برای انصارالله
۳.....	ب- توافقنامه ریاض برای انصارالله بی اثر است
۴.....	ج- توافقنامه ریاض برای انصارالله سودمند است
۴.....	☐ اجرای احتمالی توافقنامه ریاض و تهدیدات آن برای کشور و مردم یمن
۵.....	☐ چرا به زعم برخی توافق ریاض ناموفق خواهد بود؟
۷.....	☐ سخن آخر
۸.....	☐ ضمیمه

□ نکات برجسته

- برخی کارشناسان توافق ریاض را برای جنبش انصارالله تهدید، برخی آن را بی اثر و برخی دیگر نیز این توافق را برای انصارالله یک فرصت و سودمند می‌دانند.
- به زعم برخی از تحلیل‌گران توافق ریاض برای حل بحران یمن مفید و مؤثر و به باور برخی دیگر برای کشور و مردم یمن، دارای آسیب‌ها و تهدیدات بسیار است.
- مهم‌ترین ادله‌ای که در خصوص شکست توافق ریاض آمده عبارتند از: حضور نداشتن نمایندگان ملت یمن، نادیده گرفتن جنبش انصارالله در توافق، مخالفت بسیاری از قبایل جنوبی، وجود القاعده و داعش در یمن و اقدامات بی‌ثبات کننده آنها، وجود اختلافات راهبردی میان دولت مستعفی یمن و شورای انتقالی جنوب، تعارض منافع جدی میان عربستان و امارات و امکان وقوع کودتای شورای انتقالی علیه دولت مستعفی

□ محورهای اصلی پژوهش

- مرور ادله کارشناسان در خصوص مفید، اجرایی یا موفق بودن توافق ریاض
- بررسی تهدیدات احتمالی اجرای توافق ریاض برای جنبش انصارالله
- دلایل بی اثر بودن توافق نامه ریاض در موقعیت انصارالله
- تأثیرات مثبت توافق نامه ریاض بر اهداف و رویکردهای انصارالله
- تهدیدات توافق نامه ریاض برای کشور و مردم یمن در صورت اجرایی شدن
- ادله کارشناسان درباره شکست توافق ریاض
- برخی اظهار نظرهای رهبران قبایل جنوب در مخالفت با توافق ریاض

□ مقدمه

یکی از اتفاقات مهم جنگ یمن، وجود اختلافات جدی میان نیروهای «عبدربه منصور هادی» رئیس جمهور مستعفی و مورد حمایت عربستان، با شبه نظامیان مورد حمایت امارات، موسوم به «حزام الأمانی یا کمر بند امنیتی» است. این اختلافات از آغاز چهارمین سال جنگ در مارس ۲۰۱۸ روند صعودی به خود گرفت؛ هرچند اختلافات سیاسی میان عربستان سعودی و امارات پس از ورود به دومین سال جنگ آغاز شده و نمود عینی پیدا کرده بود.^۱ در مرداد ماه گذشته، درگیری‌ها به حدی شدت یافت

۱. اندیشکده راهبردی تبیین؛ (۱۳۹۸/۵/۲۰)

که نیروهای «کمربند امنیتی»، بعد از نبردی خونین، کنترل کاخ ریاست جمهوری «معاشیق» و مراکز راهبردی شهر عدن را به دست گرفتند. دولت رئیس جمهور مستعفی، عبدربه منصور هادی این اتفاقات را کودتا خواند و ریاض نیز، تمام قد پشت سر منصور هادی ایستاد. حتی کار بدان جا رسید که نماینده دولت مستعفی منصور هادی در سازمان ملل متحد، از امارات شکایت کرد.^۱ با عمیق تر و عیان تر شدن اختلافات عربستان و امارات و مهم تر از آن، پس از چند نوبت عملیات‌های موفقیت‌آمیز و خیره کننده انصارالله، دو طرف به این نتیجه رسیدند که این تنش‌ها به هیچ روی، سازگار با منافع آنها نیست و باید هرچه زودتر اختلاف‌ها را کاهش دهند و نیروهای منصور هادی و نیروهای شورای انتقالی جنوب را سر میز مذاکره بنشانند؛ سرانجام پس از چند دور مذاکره و دو بار تعویق مذاکرات و کش و قوس‌های فراوان، دو طرف در خصوص اوضاع جنوب یمن به توافق رسیدند و روز سه‌شنبه چهاردهم آبان ماه «توافق‌نامه ریاض» را امضا کردند.

در شماره قبلی این پژوهش، انگیزه‌ها، اهداف و منافع عربستان و امارات را در زمینه توافق ریاض بررسی کردیم و چالش‌هایی را که در مسیر اجرا یا پایداری این توافق‌نامه وجود دارد، از نظر گذرانیم؛ در بخش دوم این پژوهش، تهدیدهای احتمالی که در صورت اجرایی شدن توافق ریاض متوجه جنبش انصارالله به طور خاص و مردم یمن به طور عام خواهد شد و همچنین ادله کارشناسان و تحلیل‌گران در زمینه شکست یا اجرایی نبودن توافق‌نامه مذکور را از نظر خواهیم گذرانند.

□ چرا برخی توافق ریاض را مفید، اجرایی یا موفق می‌دانند؟

- ۱- از آنجا که در یمن، صحنه‌های جنگ متعدد است، چنانچه اختلافات در جنوب به پایان برسد، یکی از صحنه‌های مهم جنگ یمن کمتر و راه برای حل مسالمت‌آمیز و سیاسی بحران هموارتر خواهد شد.
- ۲- توافق ریاض یک پیروزی برای دولت مستعفی به شمار می‌رود، زیرا عدن و نفوذ در یمن را به این دولت باز گردانده؛ اگرچه امتیازهایی نیز در این زمینه داده است.^۲
- ۳- به واسطه توافق ریاض، شورای انتقالی جنوب رسماً در ساختار قدرت قرار گرفته و احتمال دارد تمایلات جدایی طلبانه این مجموعه - حداقل در کوتاه‌مدت - کاهش یابد.
- ۴- نظر به این که شورای امنیت سازمان ملل متحد، سازمان همکاری اسلامی، وزارت خارجه آمریکا و دیگر طرف‌های بین‌المللی و عربی از پیمان ریاض استقبال کرده و آن را گامی مفید به سوی بازگشت به صلح کامل در یمن دانسته‌اند^۳، این توافق و طرف‌های ذی‌مدخل در آن موفق به جلب حمایت‌های بین‌المللی و مخالفان آن، از سوی مجامع بین‌المللی به کارشکنی در صلح یمن متهم و محکوم خواهند شد.
- ۵- به نظر می‌رسد ائتلاف از طریق توافق ریاض می‌تواند ساز و کارهایی فراهم کند که بدون به بار آمدن تلفات، به اهدافش برسد، بدون اینکه مجبور باشد مواضع خود را در برابر جامعه بین‌المللی توجیه کند.^۴

۱. پایگاه خبری تحلیلی الوقت؛ (۱۳۹۸/۶/۱۶)

۲. مصاحبه «عبدالقیب الهدیانی» روزنامه‌نگار و نویسنده یمنی با خبرگزاری «آنا تولی»؛ خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۶)

۳. بی.بی.سی؛ (۱۳۹۸/۸/۱۶)

۴. «یاسین التمیمی» تحلیل‌گر یمنی شبکه الجزیره؛ خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۱۵)

۶- نظر به عقب‌نشینی نیروهای اماراتی از مراکز اصلی عدن، تحویل مراکز نظامی و امنیتی در حضرموت، ابین، فرودگاه عدن و اجرای بخش نظامی توافق قبل از امضای آن، امکان اجرایی شدن بخش سیاسی توافق‌نامه فراهم شده است.^۱

□ توافق‌نامه ریاض و جنبش انصارالله

الف - تهدیدات احتمالی توافق‌نامه ریاض برای انصارالله

۱- توافق ریاض علی‌رغم تمامی شکاف‌ها و اختلافات بین جنوبی‌ها و دولت مستعفی منصورهادی، گامی مثبت و موفقیت‌آمیز برای ائتلاف سعودی و به ضرر انصارالله است؛ چرا که صفوف مخالفین انصارالله مجدداً یکپارچه می‌شوند و در جبهه‌های جنگ - به خصوص جبهه‌های جنوب - می‌توانند فشار بیشتری به انصارالله وارد کنند.^۲

۲- برخی آگاهان مسائل منطقه، بر این باورند که توافق صورت گرفته میان عربستان و امارات تنها برای حکمرانی بر محور جنوبی یمن نیست، بلکه مناطقی در شمال یمن را نیز در بر می‌گیرد و بخشی از قیمومیت از دست رفته عربستان بر استان‌های شمالی یمن را بر می‌گرداند.^۳

۳- اگر توافق ریاض با موفقیت اجرا شود و اختلاف‌ها در جنوب یمن کاهش یابد، عربستان سعودی می‌تواند موقعیت خود را در مذاکرات آتش‌بس با انصارالله و متحدانش تقویت کند؛ موضوعی که در ماه‌های اخیر، به خصوص پس از حملات ارتش و کمپنه‌های مردمی یمن علیه تأسیسات حیاتی عربستان و تغییر موازنه قدرت در عرصه میدانی، به طور جدی از سوی ریاض پیگیری می‌شد.

ب- توافق‌نامه ریاض برای انصارالله بی اثر است

۱- هیچ بستری برای ایجاد تفاهم بین گروه‌های یمنی وجود ندارد. در حال حاضر دولت منصور هادی کاملاً دست بسته و تحت نفوذ عربستان قرار دارد و شورای انتقالی نیز قدرت و اعتبار زیادی در تحولات یمن حتی در جنوب این کشور ندارد، بر این اساس توافق ریاض نمی‌تواند هیچ تأثیر میدانی در عرصه تحولات یمن داشته باشد و موازنه‌های قدرت سیاسی و نظامی را به سمت یکی از جریان‌ها تغییر دهد.^۴

۲- با توجه به اینکه این توافق در شرایط ضعف راهبردی عربستان صورت گرفته، نخواهد توانست جبهه مخالف انصارالله را تقویت کند، بلکه نتیجه معکوسی به دنبال خواهد داشت و پیش‌بینی می‌شود عربستان خود را سرگرم اختلاف‌ها در جنوب یمن کند و در جبهه‌های جنگ تضعیف شود.^۵

۳- توافقی که بین منصور هادی و شورای انتقالی جنوب ایجاد شده تأثیر زیادی در صحنه سیاسی و امنیتی یمن نخواهد داشت؛ نمی‌تواند تأثیر خاصی هم بر گزینه‌های امنیتی انصارالله در یمن داشته باشد. قصد عربستان این است که این نیروی یکپارچه را برای دفاع از مرزهای جنوبی عربستان، به آن منطقه منتقل کنند.^۶

۱. مصاحبه «عبدالقیب الهدیانی» روزنامه‌نگار و نویسنده یمنی با خبرگزاری «آنا تولی»؛ خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۶)

۲. پایگاه خبری تحلیلی تحولات جهان اسلام؛ (۱۳۹۸/۸/۱۴)

۳. «رشید الحداد»؛ روزنامه «الاکسار» لبنان؛ خبرگزاری ایرنا؛ (۱۳۹۸/۸/۲۰)

۴. پایگاه خبری تحلیلی الف؛ (۱۳۹۸/۸/۲۲)

۵. خبرگزاری ایرنا؛ (۱۳۹۸/۸/۲۰)

۶. گفتگوی خبرگزاری تسنیم با دکتر «رضا میرابیان» کارشناس ارشد مسائل غرب آسیا؛ (۱۳۹۸/۸/۱۹)

۴- توافق نامه ریاض شوک به کسانی بود که برای تحقق هدف جدایی طلبی، روی شورای انتقالی جنوب حساب کرده بودند؛ همچنین ضربه بزرگی به کسانی بود که برای جنگ با کودتاگران روی دولت خودخوانده منصور هادی حساب می کردند.^۱

ج- توافق نامه ریاض برای انصارالله سودمند است

۱- اگر برقرار شدن کانال ارتباطی بین حوثی ها و عربستان واقعیت داشته باشد^۲، رفع اختلاف بین منصورهادی و جنوبی ها باعث می شود روند مذاکراتی که بین حوثی ها و سعودی ها انجام می گیرد نیز آسان تر شود^۳. حتی حوثی ها هم خواهان توافق هستند چرا که آنها هم مثل عربستان می دانند مسئله یمن راه حل نظامی ندارد و شاید توافق جنوب قدم مهمی برای نزدیکی حوثی ها و عربستان هم باشد.

۲- در توافق ریاض وزن چندانی برای برخی از گروه های یمنی از جمله حزب "الاصلاح" در نظر گرفته نشده؛ در نتیجه این جریان ها از توافق ریاض راضی نیستند. در صورتی که توافق ریاض با موفقیت اجرا شود و جایگاه "الاصلاح" کاهش یابد، اختلافات میان اصلاح که تفکرات اخوانی دارد و عربستان سعودی احیا خواهد شد؛ این امر می تواند امکان گفتگو و توافق جریان های ناراضی از این توافق مانند جریان الاصلاح را با دولت نجات ملی در صناعا فراهم آورد^۴.

□ اجرای احتمالی توافق نامه ریاض و تهدیدات آن برای کشور و مردم یمن

۱- توافق میان نمایندگان عربستان در دولت مستعفی «منصور هادی» و نمایندگان امارات در «شورای انتقالی»، در واقع استان حضرموت در شرق یمن را تحت سیطره سعودی ها قرار می دهد و این امر خطر بزرگی برای ساکنان این استان به طور خاص و مردم یمن به طور کلی به شمار می رود^۵. ضمن آنکه طی دو دهه اخیر، عربستان توانسته با سوء استفاده از جنگ های داخلی و بحران های سیاسی یمن، در نوار مرزی پیشروی کند و ده ها کیلومتر از مرز با استان حضرموت را ببلعد.

۲- عربستان پس از نهایی شدن توافق نامه ریاض، بار دیگر جایگاه نظامی خود را در عدن تقویت کرده و مقرر فرماندهی ائتلاف در عدن، فرودگاه عدن و برخی از مقرها و نهادهایی را که در چهار سال گذشته در کنترل نیروهای اماراتی بوده، تحت کنترل خود درآورده است^۶. چنین شواهدی بیانگر تلاش ریاض برای تثبیت اشغالگری در یمن است؛ حتی بسیاری از کاربران شبکه های مجازی و تحلیل گران از این توافق نامه به نسخه یمنی بیانیه بالفور تعبیر می کنند که در نهایت منجر به اشغال فلسطین به دست رژیم صهیونیستی شد^۷.

۱. گفتگوی خبرگزاری تسنیم با «محمد البخیتی» عضو شورای سیاسی جنبش انصارالله؛ (۱۳۹۸/۸/۱۸)

۲. با توجه به گزارش های منتشر شده در برخی از رسانه ها که از شروع مذاکرات غیرمستقیم میان یمن و عربستان سعودی در مسقط پایتخت عمان خبر داده اند؛ همچنین اقدامات اعتمادسازی که از سوی طرفین انجام یافته است؛ از جمله: آزادی بی قید و شرط ۳۰۰ اسیر جنگی از جمله سه سرباز سعودی از سوی انصارالله، برداشتن برخی محدودیت های محاصره برای ورود سوخت به شمال یمن از طریق بندر الحدیده و همچنین تسریع روند بازگشایی فرودگاه صنعا از سوی عربستان؛ پایگاه خبری تحلیلی الوقت؛ (۱۳۹۸/۸/۱۳)

۳. گفتگوی «علی صدرزاده» کارشناس مسائل جهان عرب با بی.بی.سی؛ (۱۳۹۸/۸/۱۶)

۴. اندیشکده راهبردی تبیین؛ (۱۳۹۸/۸/۲۵)

۵. خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۷)

۶. «رشید الحداد» روزنامه لبنانی «الاکبار»؛ خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۷)

۷. خبرگزاری مهر؛ (۱۳۹۸/۸/۲۳)

۳- گزارش شده شماری از نیروهای سعودی و سودانی به پایگاه نظامی «العند» در استان «لحج» منتقل شده‌اند. پشت پرده تقویت حضور نظامی عربستان در عدن، ابین، الضالع و لحج، اهداف بزرگ‌تری قرار دارد؛ با توجه به استقرار نیروهای عربستان در صحرای حزموت و همچنین تکمیل حضور نظامی عربستان در استان «المهره»، یکی از مهم‌ترین اهداف توسعه طلبانه عربستان در شرق یمن محقق شده است. توافق‌نامه ریاض به سعودی‌ها حق دخالت تام در امور نظامی و امنیتی این استان‌ها را می‌دهد.^۱

۴- تفاهم‌های سیاسی در یمن درباره بازنگری در ساختار دولت تنش‌های داخلی را به دنبال خواهد داشت. از آنجا که این تفاهم‌ها راه حل مقطعی ارائه می‌دهند، نمی‌توانند به بحران‌های عمیق پایان دهند. بندهای این توافق‌ها و نتایج سیاسی ناشی از آن بار دیگر جنگ‌هایی را به همراه خواهد داشت.^۲

۵- عربستان و امارات می‌توانند از طریق توافق ریاض به خواسته‌هایی برسند که با زور نظامی به آن نرسیدند، نظیر چیزی که در سقطری و المهرة جریان دارد؛ عناصری در داخل یمن نیز به نیابت از ائتلاف و در راستای نقشه‌های ژئوپلیتیک آن عمل می‌کنند تا از طریق ظرفیت‌های کشور پروژه ملی را تخریب و یمن را به سمت ضعف و فروپاشی هدایت کنند.^۳

۶- برخی کارشناسان ماهیت توافق ریاض را تجزیه‌طلبانه ارزیابی می‌کنند. آنها می‌گویند ائتلاف از رهگذر توافق مذکور می‌خواهد تلاش‌ها برای تجزیه یمن را وارد فاز تازه‌ای سازد و سیاست تجزیه‌طلبی خود در یمن را در چارچوبی مشروع - از طریق دولتی که به لحاظ قانونی دارای مشروعیت نیست و نمی‌توان آن را به رسمیت شناخت - پیش ببرد.^۴

۷- تلاش ائتلاف سعودی اماراتی در توجه به شورای انتقالی جنوب، جنجال گسترده‌ای در محافل دیگر گروه‌های جنوبی یمن ایجاد و نارضایتی زیادی را از اقدامات ائتلاف درست می‌کند و می‌تواند موجب تشدید بحران در جنوب شود و دیگر رهبران جنوبی را به سمت تشدید تنش جدید سوق دهد که عواقب آن، این بار قابل پیش بینی نیست.^۵

۸- اگر شبه‌نظامیان اماراتی در ساختار اداری و تصمیم‌گیری یمن باقی بمانند، مرحله‌ای بد و تأخیر در جنگ ایجاد خواهد شد که هزینه آن بسیار زیاد خواهد بود؛ مگر آنکه دولت مستعفی نقش خود را در زمینه امنیت و اعمال نفوذ در استان‌های جنوبی به خوبی ایفا کند.^۶

□ چرا به زعم برخی توافق ریاض غیر قابل اجرا و ناموفق خواهد بود؟

۱- از آنجا که این توافق‌نامه اساساً میان نیروهای مزدور عربستان و امارات امضا شده و هیچ نشانی از نمایندگان ملت یمن و نیروهای انصارالله در جریان امضای آن به چشم نمی‌خورد، نمی‌توان آن را برخاسته از توافق شمال و جنوب یمن دانست. جنبش انصارالله یمن نیز با واکنش به این توافق‌نامه اعلام کرده که این توافق‌نامه مرده متولد شده و اجرایی نخواهد شد و

۱. خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۷)

۲. «بشری المقطری»؛ روزنامه «العربی الجدید» چاپ لندن؛ خبرگزاری ایرنا؛ (۱۳۹۸/۸/۲۰)

۳. «یاسین التمیمی» تحلیل‌گر یمنی شبکه الجزیره؛ خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۱۵)

۴. گفتگوی «خبرگزاری تسنیم» با «محمد البخیتی» عضو شورای سیاسی جنبش انصارالله؛ (۱۳۹۸/۸/۱۸)

۵. «یاسین التمیمی» تحلیل‌گر یمنی شبکه الجزیره؛ خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۱۵)

۶. مصاحبه «عدنان هاشم» روزنامه‌نگار و کارشناس امور کشورهای حاشیه خلیج فارس و ایران با خبرگزاری «آنا تولی»؛ خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۶)

هیچ ارتباطی به ملت یمن ندارد^۱. انصارالله توافق ریاض را کاملاً ساخته و پرداخته عربستان می‌داند و آن را نشان‌دهنده افزایش نقض حاکمیت و استقلال یمن ارزیابی می‌کند؛ این جنبش اعلام کرده به هیچ وجه حضور نیروهای خارجی در یمن را تحمل نمی‌کند، تلاش می‌کند تا وجب به وجب یمن را آزاد کند و خود را به بازگرداندن حاکمیت و استقلال یمن نزدیک می‌بیند^۲. دولت نجات ملی یمن و احزاب حاضر در صنعا که انصارالله یکی از آنان است، با هر گونه تلاش بیگانگان برای تجزیه یمن مخالفت کرده‌اند^۳.

۲- به غیر از جنبش انصارالله، دیگر گروه‌های جنوبی یمن هم ضمن اعلام مخالفت با توافق ریاض، آن را شامل بندهای غیرواقعی زیاد و پاداشی برای شورای انتقالی جنوب دانسته‌اند که با حمایت امارات، علیه دولت منصور هادی در عدن کودتا کرده است. آنها همچنین این توافق را مقدمه چینی برای تقسیم یمن برشمرده‌اند^۴.

از جمله گروه‌های مخالف توافق ریاض در جنوب یمن، می‌توان به شورای نجات ملی جنوب یمن، شورای مردم شبوه، ائتلاف قبیله‌ای اهالی شبوه، اداره هماهنگی جوانان عدن، کمیته تحصن مسالمت‌آمیز استان المهره و شورای عمومی اهالی استان‌های المهره و سقطری اشاره کرد^۵.

۳- توافق ریاض گرچه در برخی اهداف کوتاه مدت و تاکتیکی موفق بوده و توانسته به صورت موقت در مناطق جنوبی یمن خشونت‌ها بین نیروهای تحت امر امارات و عربستان را کنترل کند، اما نخواهد توانست به اهداف راهبردی خود دست یابد؛ چرا که اختلافات میان دولت مستعفی یمن و شورای انتقالی جنوب گسترده‌تر از آن است که بتوان با این توافق صوری آن را حل و فصل کرد، توافق ریاض نمی‌تواند مدت زمان طولانی تداوم داشته و برقراری آرامش و ثبات در این مناطق استمرار داشته باشد^۶.

۴- بر خلاف نیروهای «حزام الأمنی» و «النخبه» که طبق توافق ریاض باید در ارتش منصور هادی ادغام شوند، نیروهای «العمالقه» که از ۱۱ تیپ تشکیل شده و استعداد نظامی بالایی دارند، در ارتش منصور هادی ادغام نخواهند شد؛ این موضوع یعنی این که هنوز امکان کودتای شورای انتقالی علیه دولت مستعفی یمن وجود دارد^۷.

۵- اگرچه در توافق ریاض به نظر می‌رسد فشارهای عربستان بر امارات - هر چند به صورت موقت - تأثیرگذار بوده، اما دولت جدید دوام جدی و مستمر نخواهد داشت؛ چون دستور کار شورای انتقالی جنوب، مشارکت در دولت شمالی نیست؛ بلکه هدف آنها جدایی یمن جنوبی و ایجاد دولت مستقل در این منطقه است^۸.

۱. خبرگزاری مهر؛ (۱۳۹۸/۸/۲۳)

۲. گفتگوی [خبرگزاری تسنیم](#) با «محمد البخیتی» عضو شورای سیاسی جنبش انصارالله؛ (۱۳۹۸/۸/۱۸)

۳. پایگاه خبری تحلیلی الوقت؛ (۱۳۹۸/۸/۱۳)

۴. خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۱۵)

۵. اظهارات رهبران و رؤسای برخی گروه‌های جنوب یمن در رد توافق ریاض در پایان این نوشتار آمده است.

۶. پایگاه خبری تحلیلی الف؛ (۱۳۹۸/۸/۲۲)

۷. اندیشکده راهبردی تبیین؛ (۱۳۹۸/۸/۲۵)

۸. گفتگوی [خبرگزاری تسنیم](#) با دکتر «رضا میرابیان» کارشناس ارشد مسائل غرب آسیا؛ (۱۳۹۸/۸/۱۹)

- ۶- اظهارات و اقدامات ناقص توافق ریاض از سوی طرفین، این احتمال را تقویت می‌کند که توافق مذکور بیش از هر چیز محصول فشار عربستان بر امارات و شورای انتقالی برای پذیرش نفوذ عربستان بر جنوب یمن بوده، نه انسجام بخشی به نیروهای مخالف انصارالله و نزدیک ساختن مواضع آنان در جنوب یمن.^۱
- ۷- برای امارات دشوار است که پس از سال‌ها کار در جنوب یمن، بدون هیچ دستاوردی از میدان خارج شود؛ ممکن است یمن وارد مرحله جدیدی از نزاع هویتی بر اساس منطقه شود.^۲
- ۸- «توکل کرمان» از اعضای شاخص حزب الاصلاح درباره توافق ریاض در توثیتی گفته است: توافقی را که باعث سرپرستی ریاض بر یمن می‌شود و پیوسته‌هایی که هژمونی عربستان را در یمن تثبیت می‌کند، رد می‌کنیم.^۳ جریان اصلاح یمن جایگاهی در توافق ریاض ندارد و با آن مخالف است.
- ۹- برخی کارشناسان بر این باورند که این توافق از ابتدا بر مبنای سوء نیت قرار گرفته وگرنه دولت منصور هادی نیاز نداشت برای حضور یافتن در پایتخت موقت خود، امتیازهای بیشتری بدهد.^۴
- ۱۰- با توجه به تأکید عربستان بر عدم حضور حزب اصلاح در دولت آتی، بعید نیست اصلاحی‌هایی که در بدنه دولت مستعفی نفوذ دارند، به یک عامل قوی و شکل‌دهنده درگیری‌های اخیر در سقطری و ابین تبدیل شده باشند. همین موضوع نیز می‌تواند عامل سست بودن توافق ریاض شود.^۵
- ۱۱- برخی کارشناسان توافق ریاض را توافقی صوری و امضا شده به دست کسانی می‌دانند که در پنج سال گذشته، بیشترین جنایت‌ها را علیه ملت یمن انجام داده‌اند؛ آنها می‌گویند ماهیت این توافق، هیچ ارتباطی با واقعیت‌های مردم‌شناختی و سیاسی در یمن ندارد.^۶

□ سخن آخر

ورای تعارفات دیپلماتیک و بیانیه‌های تکراری درباره اهمیت صلح، لزوم دوری از خشونت و رفع اختلافات میان برادران^۷، همچنان انبوهی از اختلاف نظرهای عمیق، اهداف سیاسی تنش‌آفرین و تضاد منافع پنهان است؛ تعارضاتی که موجب می‌شوند طرفین با سوءظن به هم نگاه کنند و گره کلاف سردرگم یمن نیز، پیچیده‌تر شود. بعد از امضای توافق‌نامه ریاض، اتفاقاتی افتاد^۸ که بیشتر شاهدی بر تداوم بی‌اعتمادی میان طرفین توافق، بی‌توجهی به ریشه‌های واقعی بحران و پیچیدگی‌های جنگ خانمانسوز یمن است. توافق ریاض آخرین برگه دندان‌گیر عربستان برای دستاوردسازی در یمن است که البته با اظهارنظرهای مخالف از سوی افراد و جریانات مؤثر، تحركات مشکوک و ناآرامی‌های جدید به چالش کشیده شده است. اگر چه دورنمای تشکیل یک دولت

۱. اندیشکده راهبردی تبیین؛ (۱۳۹۸/۸/۱۲)

۲. خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۶)

۳. اندیشکده راهبردی تبیین؛ (۱۳۹۸/۸/۲۵)

۴. خبرگزاری فارس؛ (۱۳۹۸/۸/۱۵)

۵. اندیشکده راهبردی تبیین؛ (۱۳۹۸/۸/۱۲)

۶. پایگاه خبری تحلیلی الف؛ (۱۳۹۸/۸/۲۲)

۷. «محمد بن سلمان» در مراسم امضای توافق‌نامه ریاض، با بیان اینکه دولت یمن و شورای انتقالی جنوب «برادران» یکدیگر هستند، گفت که دولت سعودی تمام تلاش خود را برای پایان دادن به درگیری‌های میان برادران در یمن به کار می‌گیرد.

۸. در شماره نخست این پژوهش به گوشه‌ای از این اتفاقات اشاره شد.

مؤثر دست نشانده از سوی عربستان، با توجه به قدرت انصارالله، اهداف جدایی‌طلبان جنوب و اثرگذاری دیگر قبایل تقریباً غیر ممکن است، اما احتمال دارد شکست توافق ریاض نیز اختلافات پیدا و پنهان ریاض- ابوظبی در یمن را به سمت تنش‌های جدی‌تر و حتی تقابل مستقیم سوق دهد.

ضمیمه □

برخی اظهار نظرهای رهبران قبایل جنوب در رد توافق ریاض:

تعدادی از رهبران جنوب یمن معتقدند این توافق نمایانگر آرمان‌های ملی برای بازگرداندن دولت یمن و حاکمیت نهادهای آن نیست. ۱- «عبدالله بن عیسی آل عفرار» از رهبران جنوب یمن و رئیس شورای عمومی اهالی استان‌های المهره و سقطری ضمن اعلام مخالفت خود با توافق ریاض تأکید کرده است: نتایج توافق ریاض به اهالی این دو استان مربوط نمی‌شود.

۲- «احمد بلحاف» یکی از مسئولان کمیته تحصن مسالمت‌آمیز المهره در گفت‌وگو با الجزیره گفته است: متن توافق ریاض مطابق میل عربستان و امارات و موافق با برنامه‌ها و زیاده‌خواهی‌های آنها در یمن بود. گروه‌های جنوبی و عموم ملت یمن گزینه‌های خود در مخالفت با این توافق را در عمل نشان می‌دهند؛ آنها خوب می‌دانند که برای رسیدن به خواسته‌هایشان چه راهی را در پیش بگیرند. بسیاری از شخصیت‌های جنوب یمن می‌توانند جنبش اعتراضی مردمی و گسترده‌ای در مخالفت با نقشه‌های ابوظبی و ریاض تشکیل دهند.

گفتنی است فعالان شبکه‌های اجتماعی در مخالفت با توافق ریاض موجی به راه انداختند و هشتگ «یمنی‌ها مخالف توافق ریاض هستند» را ترند کردند. «انیس منصور» یک فعال و روزنامه نگار اهل جنوب یمن نیز نوشته است: هیچ توافقی در تاریخ وجود ندارد که عربستان روی آن نظارت داشته باشد و با موفقیت همراه باشد یا به صلح منجر شود!

